

Helsingfors/Mariehamn 30.3.2026

Nr 11/26

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
16.3.2026, nr 22/2026.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler, antagen av lagtinget 16.3.2026.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Landskapslagen gäller tillämpningen av Europeiska unionens statsstödsregler. Genom lagen införs krav på offentliggörande och registreringskrav för vissa typer av statsstöd och stöd av mindre betydelse. Lagen syftar till uppfyllandet av krav i EU:s förordningar om stöd av mindre betydelse. Avsikten är att lagen ska träda i kraft så snart som möjligt.

Lagstiftningsbehörigheten

I landskapslagens 1 § föreskrivs om tillämpningsområdet. Enligt 1 mom. innehåller lagen bestämmelser om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Enligt 2 mom. tillämpas lagen på landskaps- och kommunala myndigheter, till Ålands lagting ansluten förvaltning, landskapets affärsverk och på av dessa inrättade offentliga företag eller offentligrättsliga inrättningar då dessa med landskaps- eller kommunala offentliga medel beviljar stöd enligt Europeiska unionens statsstödsregler. Enligt 3 mom. tillämpas lagen om inte annat föreskrivs i annan lag eller i EU-lagstiftning.

Landskapslagen syftar till ett genomförande av EU-rättsliga förpliktelser. Bestämmelser om statligt stöd finns i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och i EU-förordningar. EU-förordningarna har allmän giltighet, är bindande till alla delar och direkt tillämpliga i alla EU:s medlemsstater. För dessa redogörs i det lagförslag som ligger till grund för landskapslagen (LF 8/2025-2026). Enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget avses med statligt stöd sådant stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, som hotar att snedvrída konkurrensen genom att gynna vissa företag och som påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Enligt självstyrelselagens 59 b § 1 mom. är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden för Ålands del fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som anges i självstyrelselagen när åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. Det förhållandet att medlemskapet i Europeiska unionen och att en del av lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet som avser landskapet utövas på EU-nivå påverkar inte behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket när unionsrätten genomförs på nationell nivå (RP 18/2002 rd, s. 18).

Enligt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen för Åland tillkommer lagstiftningsbehörigheten landskapet i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar. Enligt 18 § 4 punkten i självstyrelselagen hör kommunernas förvaltning till landskapets lagstiftningsbehörighet. Lagstiftningsbehörigheten beträffande näringsverksamhet hör enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen till landskapet till den del den inte i nämnda lagrum förbehållits rikets myndigheter. Landskapet är dock behörigt att främja även sådan näringsverksamhet som utgör riksbehörighet.

Europeiska unionens statsstödsregler berör också rättsområdet främjande av konkurrens, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 10 punkt. I lagstiftningskontrollen har emellertid landskapslagstiftning om näringsstöd och återkrävande av stöd ansetts falla inom landskapets behörighet (ÅD 23/08 och 39/15). Även offentlig upphandling, som berör rättsområdet främjande av konkurrens, har ansetts höra till landskapets behörighet (ÅD 31/17). Således är utgångspunkten att landskapslagen gäller angelägenheter som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet

Enligt självstyrelselagens 27 § 1 punkt hör stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag till rikets behörighet. Därför bör även landskapslagens förenlighet med grundlagen bedömas.

Enligt landskapslagens 1 § 2 mom. ska lagen också tillämpas på offentliga företag eller offentligrättsliga inrättningar som inrättats av landskaps- och kommunala myndigheter, till Ålands lagting ansluten förvaltning eller landskapets affärsverk då dessa med landskaps-

eller kommunala offentliga medel beviljar stöd enligt Europeiska unionens statsstödsregler. Lagstiftningsbehörigheten gällande föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 8 punkt. Trots detta utsträcker sig landskapslagstiftningen och landskapets behörighet enligt 18 § 1 och 4 punkterna i självstyrelselagen också till organ som myndigheterna har inflytande över (jfr ÅD 31/17, s. 3).

I landskapslagen ingår inte en närmare definition av offentliga företag eller offentlighetsrättsliga inrättningar. I detaljmotiveringen hänvisas till EU-rätten om statligt stöd och EU-domstolens rättspraxis (LF 8/2025-2026, s. 8-9). Trots detta är 1 § 2 mom. vagt till denna del. Landskapslagen ska enbart komplettera Europeiska unionens statsstödsregler. Tillämpningen av EU:s statsstödsregler i förhållande till stöd som ges av offentliga företag är situationsbunden (se kapitel 3 i kommissionens tillkännagivande, 2016/C 262/01). Eftersom tillämpningen av statsstödsreglerna i förhållande till de offentliga företag och inrättningar som avses i landskapslagens 1 § 2 mom. följer av EU-rätten bör momentet anses vara förenligt med behörighetsfördelningen.

I landskapslagens 2 § föreskrivs om skyldighet att offentliggöra uppgifter om stöd och att iaktta öppenhet. I 3 § finns bestämmelser om skyldighet att övervaka och rapportera stöd av mindre betydelse. I 4 § föreskrivs om kontrollbesök hos företag. Landskapslagens 2–4 § liknar bestämmelserna i 2 b, 3 och 4 § i lagen om tillämpning av vissa av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd (FFS 300/2001).

I landskapslagens 3 § 3 mom. ingår en förordningsfullmakt. Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om de skyldigheter som avses i 3 § 1 mom. Bestämmelserna om förordningsfullmakt motsvarar 2 b § 2 mom. i lagen om tillämpning av vissa av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd. Innehållet i delegeringen preciseras och begränsas emellertid av den reglering som finns i EU-rättsakter. Med beaktande av dessa omständigheter anser Ålandsdelegationen att delegeringsstadgandet uppfyller de krav som anges i självstyrelselagens 21 § 1 mom., som motsvarar grundlagens 80 § 1 mom.

I landskapslagens 4 § föreskrivs inte närmare om de befogenheter kommissionen har i samband med kontrollbesök utan dessa följer främst av rådets förordning (EU) 2015/1589 som är direkt tillämplig inom medlemsstaterna.

Enligt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen tillkommer lagstiftningsbehörigheten gällande rättskipning riket med beaktande av vad som stadgas i 25 och 26 §. I landskapslagens 5 § finns bestämmelser om ändringssökande som är förenliga med självstyrelselagens bestämmelser.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Holm-Johansson, ledamöterna Dahlén, Leino-Sandberg, Siitari och Åkerblom.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Marine Holm-Johansson
ordförande

Sören Silverström
sekreterare